

Viktigast i världen och fallen flicka – barnkonventionen i barnböckerna 2009

Marie Johansen, Regionbibliotek Stockholm, marie.johansen@kultur.stockholm.se
Lena Lundgren, Regionbibliotek Stockholm, lena.lundgren@kultur.stockholm.se

FN:s barnkonvention antogs 1989 och 20-årsdagen uppmärksammades stort i medierna i november 2009. Men hur levande är Barnkonventionen i skolorna, inom fritidsverksamheten eller på biblioteken? 2003 antog Svensk Biblioteksförning *På barns och ungdomars villkor – riktlinjer för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet* och dessa utgår från Barnkonventionen. Många projekt har genomförts och pågår för att försöka omsätta riktlinjerna i praktisk biblioteksverksamhet.

Ett annat sätt att arbeta med Barnkonventionen direkt med barnen är att använda litteraturen. Några få faktaböcker om Barnkonventionen har kommit ut men det är framförallt genom skönlitteraturen som den får liv och mening. 1999 utgav Rädda Barnen boken *Från Alfons till Dostojevskij*, en antologi om barns rättigheter speglade i barnböcker. Den innehåller också en omfattande lista över barnböcker knutna till konventionen. Den var redigerad av Dorothea Rosenblad, som har arbetat mycket med interkulturell förståelse och som är initiativtagaren till Stiftelsen Abrahams barn. Boken var den första sammanställningen över böcker som kan användas när man pratar om barns rättigheter i skolan, på fritidshemmet och i föreningarna och biblioteken hade stor nytta av den. När man nu går igenom boktitlarna, inser man att många barn- och ungdomsböcker går att knyta till Barnkonventionen. De handlar helt enkelt om barns verklighet och förmedlar, direkt eller indirekt, försvar för deras rättigheter.

När det gäller böcker för barn och unga, som uttalat och pedagogiskt handlar om Barnkonventionen, fack- och skönlitteratur, har det faktiskt bara kommit ut några stycken. 1996 kom Hans Petersons *Alla vi barn i världen*, och 1998 framställde Rädda Barnen en cd-rom, *Dinas värld*, om barnkonventionen. Sassa Buregrens *Demokratihandboken* (2001) handlar inte bara om barnkonventionen men tar upp demokratifrågor för barn. Maja Frankel gav 2004 ut en samling intervjuer, *Vår förbannade rätt*, med ungdomar där de beskriver sina liv ur en rättighetssynvinkel.

1999 gav Utbildningsdepartementet Pernilla Stalfelt i uppdrag att inom ramen för Värdegrundsprojektet skriva och illustrera ett häfte som sedan delades ut till alla lågstadielklasser. Det blev *Lika som bär* som sedan gavs ut som ”vanlig” bok 2001. Pernilla Stalfelt har profilerat sig genom i sina böcker peka på allas likheter och allas olikheter och 2009 kom *Hurraa! Alla barns rätt*, på initiativ av Läsrörelsen. *Hurraa!* är för övrigt den första boken som enbart handlar om Barnkonventionen (20 år efter Barnkonventionens tillkomst!) och den gör det på ett lekfullt och roligt sätt. Den delades bara ut på McDonald's 2009 men den kommer ut i den ordinarie utgivningen 2010. Det är förvånande att det inte finns flera böcker eftersom behovet borde vara stort!

Kan vi verkligen använda barnlitteraturen för att berätta för barnen om deras rättigheter? Eller vad berättar litteraturen om barns rättigheter? Syns det spår i förra årets utgivning av Barnkonventionen? Ser vi några tendenser i utgivningen? Vi har gjort några nedslag utan anspråk på att ge en heltäckande genomgång.

Förra året pratade vi här på Bokprovningen om superhjältar som en spaning. Det finns en superhjälte även i 2009 års utgivning: Zuperman i de nederländska böckerna *Zuperman* och *Zupersnabb* av Tine Mortier. Och när man tänker efter: Vad är en liten Zuperman annat än ett barn som får vara barn, som tror sig om att ha alla möjligheter i livet, som kan rädda världen om han har lust. Han har fått allt detta i sig genom att få sina behov tillgodosedda: Han får leka och vila, han får sin favoriträtt ibland och sin Zupermandräkt tvättad (om än motvilligt), han får tröst när han behöver. ”/.../oftast, när det är jättemörkt, sover Zuperman i sin mjuka, varma säng. Då får han en härlig kram av sin Zupermamma, som sjunger vaggvisor för honom och lämnar lyset på i hallen.”

Vi pratade också om det personliga ansvaret, möjligheten att påverka sitt eget liv och vikten av att skapa sina egna uppfattningar. Sådana böcker kom även ut 2009, exempelvis filosofiboken *Självklart! Inte?* av Liza Haglund och Anders J. Persson och *Du äger!* av Mia Törnblom. Man kan se trenden som ett uttryck för den moderna barnforskningens syn på barn, att barn är kompetenta, aktivt kunskapssökande och ansvarstagande, vilket är positivt så länge man inte lägger alltför mycket på barnens axlar.

Herman i Stian Holes *Herman och eldsvådan* minns en elak kille, en större elev, som kastade upp hans gypadojor på telefonledningen förra sommaren. Hermans lilla pojkrygg är så sårbar på bilden. Det är Roy i fyran som bestämmer på Hermans gata, som bestämmer allt, som har status. När egentligen alla barn är lika mycket värda som artikel 2 i barnkonventionen fastslår. Man kanske kan påverka en annan människa, men varje människa är fri att tänka och råder över sitt inre, allt enligt artikel 14. Roy får Herman att göra något dumt, men Herman har sitt samvete och sina egna tankar. Han är inte rädd för Frimärksgubben som Roy är. Tvärtom har de många gemensamma intressen och spännande samtal.

Vem har rätt att bestämma över någon annan? Moni Nilsson har skrivit *Kompisen är för liten*, illustrerad av Per Gustavsson. Den handlar om Olivia och hennes nalle, Kompisen. Man kan säga att Olivia är den vuxne och Kompisen är barnet. ”Stora är aldrig rädda för att trilla ner. De kan klättra upp för höga stegar och hjälpa alla små.” ”Ingen bryr sig om vad kompisen säger. Små får inte bestämma.” Olivia bestämmer vad kompisen ska ha på sig: ”När du blir stor får du ha strumpor”. Att kompisen är för liten aktualiserar artikel 3 om barnets bästa, och att det inte minst inom barnet själv kan krocka med artikel 12, om rätten att bli hörd.

Uma i *Umas hemlighet* vidhåller att ingenting har hänt på förskolan, hon har inte ätit någonting, hon har inte lekt med någon under hela dagen. Bilderna berättar en helt annan historia. På baksidestexten står att Uma ljuger för att få vara ifred med sin hemlighet, och självklart vet författaren Marie Oskarsson vad hon menar. Men Uma kan faktiskt ha vilka motiv som helst, som hon själv vill, för sin tystnad eller sina nekande svar. Man bestämmer själv vad man vill berätta om sig själv, och det gäller både barn och vuxna. Alla barn har rätt till både yttrandefrihet och tankefrihet enligt artikel 14. Alla barn har rätt till ett privatliv, sin egen upplevelse, artikel 16.

Vad tänker Knodden? av George Johansson med Anna-Clara Tidholm-bilder, förmedlar samma sak från ett inifrånperspektiv. Knodden tänker massor av saker som han inte alls har lust att berätta för morfar. Är Knodden unik? Det kan ju finnas andra Knoddar i rymden som är så stor? Han planerar och tänker kring hur det skall bli för morfar framöver. Men när morfar frågar säger han att han inte tänkt på någonting alls – fast han tänkt på stora saker som

livet, rymden, jaget... Det finns bara en enda Knodd som har just de tankar som Knodden har. Dessa tankar har han rätt att bära inom sig och inte dela med någon om han inte vill.

Mammas nya vän av Anke Wagner är en av förra årets höjdpunkter bland bilderböckerna. Mamma träffar en ny man, Verner, och Albin har minsann bestämt sig för att inte börja gilla honom. Men Verner respekterar barnet! Tränger sig inte på! Och det verkar inte vara uttänkt utan bara av respekt! Det är också ett sätt att bli hörd som barn, artikel 12.

Hela sex titlar från förra året rör sig i förskolans värld, den verklighet barnen lever i. Det är *Gösta slår sig* av Katti Hoflin, den nämnda *Umas hemlighet*, *Maskerad* av Kristina Murray Brodin, Siv Widerbergs båda böcker om förskolan Rävlyan samt *Tekla Tiger och Jag-boken* av Mi Karlsson-Bergkvist. Siv Widerberg skriver i ett förord till vuxna i den ena boken, *Ojdå!*, att det är kollektivet som är huvudperson och om livet i förskolan som ett myller av upplevelser. Och många olika viljor är jag beredd att tillägga när jag läser *Maskerad*. Barns verklighet är bland annat leken. Varje barn vill vara med och påverka leken, men vill inte att någon annan ska bestämma över en själv. ” – Jag är doktor, säger Delina till Yosef. Du ska få en spruta. – Nej, skriker Yosef. Jag vill inte ha en spruta. Jag vill vara prinsessa. Och man får inte spruta prinsessor.” Artikel 31 säger att alla barn har rätt till lek, vila och fritid. I Eva Lindströms *Hit med våra mössor!* skildras världen, den allra närmaste, helt ur barnens perspektiv. Det är en rolig berättelse där man kan säga att verkligheten fastnar i leken, eller tvärtom om man vill, de borttrollade mössorna har fastnat i hissen!

Vad kan man skriva om i böcker för barn? Vi minns *Alla döda små djur* av Ulf Nilsson och Eva Eriksson från 2006 och tidigare *Adjö, herr Muffin* av samme Ulf Nilsson och Anna-Clara Tidholm från 2002. Nu har Gro Dahle skrivit två böcker som kanske, enligt många, handlar om det onämnbare. Båda illustrerar artiklarna 3, om barnets bästa, och 6, om barns rätt till liv och utveckling. Boken *Roy* handlar om en hund som dör, och hans ägare, en liten pojke, och dennes funderingar kring var hunden tagit vägen. Det som händer mellan bild och text ger stort utrymme för barnet att tolka. Mamma tröstar: ”Jag gråter lite för att det är skönt att gråta när mamma stryker mig över håret och pannan. Gråten är varm och våt och söt och salt.” Barnet har rätt att känna trygghet. Pojken kommer till sist på att Roy finns: ”I mitt huvud!” Han finns i alla minnen pojken har av sin hund, och i den kärlek som fortfarande finns kvar.

I *Den arge* skildras en pappa som misshandlar sin fru, en liten pojkes mamma. Hans händer har röda knogar. Han drar gardinerna för ögonen. Hur kan man berätta för ett barn om de här svåra sakerna? I Bojs fall räddas han av fantasin, en hund som finns eller kanske inte finns, och rösten som säger ”Säg det till fler”. Pojken känner att han inte kan, inte klarar det, men att det inte är hans fel. De borde inte ha det så här i hans familj, det förstår han. Men varför säger mamma ”schh”? De skulle inte klara sig utan pappa säger mamma. Vems bästa tänker man på då, som förälder? Är det barnets bästa, artikel 3? Självklart vill Boj också ha sin pappa i sitt liv, men till vilket pris? Det är en oerhört stark bok. Språket är mycket poetiskt och bilderna av Svein Nyhus är läskiga, men i samma linje: Bredvid guldfiskskålen ligger hammaren och allt är skört och tunt som papper. Enligt artikel 19 har alla barn rätt att skyddas mot psykiskt eller fysiskt våld.

Hur var det nu Hellsing sa: ”All pedagogisk konst är dålig konst – och all god konst är pedagogisk.” Hur långt kan man egentligen gå för att ärendet inte ska ta över konsten? Det är en diskussion som varit aktuell inte minst här på Sbi under 2009. Numera finns det flera förlag med olika programförklaringar. *Mormor och morfar – älgfångardagen och andra busigheter* av Cecilia Rhis och Pia Niemi är utgiven på Vilda förlag. I deras böcker finns vad

de kallar för ”krammärkning”, och det är ”Vildas garanti för att boken är kollad ur ett demokrati-, jämställdhets- och mångfaldsperspektiv”. Är den ”kollad” – eller är den skapad utifrån de här kriterierna? Boken om mormor och morfar är inte påfallande ur någon av de här tre aspekterna, och ska ju inte heller behöva vara det. Men den är inte heller konstnärligt särskilt intressant, eller innehåller ens berättelser som känns angelägna eller spännande.

”Normal är ett normkritiskt förlag. Normal förlag ger ut böcker med ett ärende.” Så står det på Normal förlags hemsida. Det framgår också att man om man skickar in manus till förlaget måste tänka på att passa in i den profilen, som också är hbt-inriktad. Jag blir förtjust över Annika Lantz barnboksdebut som vänder på perspektivet på ett roligt sätt. *Annika har fått löss*. ”Men tänk om det är lössen som fått Annika?”

Melvin viktigast i världen gavs förra året ut på PUF Förlag och handlar om Melvin och hans familj. Melvin själv och hans pappa och syster har mörk hy, medan mamma är blond och ljus. Melvin tänker ofta på att han är viktigast i världen. I Melvins värld finns det byggtanter och lekparken befolkas av människor med olika hudfärg. På hemsidan för PUF Förlag & Avaltea kan man läsa: ”Karaktärerna i bilderboken *Melvin viktigast i världen* lever i ett idylliskt grönt samhälle där det ekologiska tänkandet återspeglas i bokens illustrationer. Att karaktärerna i boken har olika etnisk bakgrund syns också tydligt i bokens bilder men det kommenteras inte i texten.” Gott så. Men blir det en bra bok automatiskt? Skapar den också naturligt de samtal om verkligheten som riktigt god litteratur kan göra, oavsett om den är skriven för barn eller inte?

Likadant kan man fundera kring Vombat och dess utgivning. Vombat förlag kom också ut med flera titlar. Så här står det på Vombats förlags hemsida:

Välkommen till ett annorlunda barn- och ungdomssbokförlag. /.../ Vår grund är queerfeministisk och självklart har vi ett intersektionellt perspektiv. /.../ Tanken med våra böcker är att visa de många olika aspekterna av barns och ungdomars liv utan att det som bryter mot normen framställs som avvikande eller som något som måste problematiseras. Många barnböcker handlar om vita, funktionella barn som lever kärnfamiljsliv i en villa. Vi vet att många barn har en helt annan vardag. Barn med föräldrar som är skilda, barn med funktionshinder, barn som bo i förortens höghusområde, barn med bonusmammor, bögpappor och halvsyskon. Vi vill visa barnen som individer och inte låta det normbrytande stå i fokus. Däremot låter vi inte kvalitet, humor och värme stå tillbaka till förmån för mångfald och vår grundtanke om att skildra det som avviker från förväntat beteende. /.../ Vi vill ge barn och ungdomar böcker att läsa och förundras över, böcker att känna igen sig själva och varandra i men också böcker som utmanar tanken och erbjuder nya världar att erövra.

Kim & Skrutten är en bok från Vombat – som berör. Kim väntar på sin lillasyster och väntan är fint beskriven. Kim bor varannan vecka hos mamma och pappa, och hos mamma bor också Cissi, mammas tjej. Det är hon som bär på Skrutten. Både Cissi och mamma är mörkhyade, men Cissi är riktigt blond samtidigt. Kim har kanske lite annorlunda familjeförhållanden, men det är inget vi behöver fästa oss vid, det är inte det boken handlar om.

Lova! sa Smulan, som Moni Nilsson skrivit och Joanna Hellgren illustrerat, som vinnare i Natur & Kulturs tävling för bilderboksillustratörer, handlar om Smulan och hennes pappa som ska gå och få Smulan vaccinerad. Barnets bästa ska alltid komma i första rummet, som artikel 3 i Barnkonventionen fastslår. Själva vaccinet är i linje med detta, men pappa lyssnar ju inte på vad Smulan säger. Han pratar bara i telefonen hela tiden, och lovar saker som han inte håller för att han inte hör vad han svarar på riktigt. Han har också lovat att hon ska få en

present efter att hon tagit sprutan, ”vad du vill”. Men det stämmer ju inte. När Smulan vill ha en soffa backar pappa. Löftena är alldeles för otydliga. Själv lovar Smulan bara riktiga lovningar, inte pappalovningar...

Det här är en bok från Natur & Kultur, inte Vombat eller Vilda eller Olika. Natur & Kultur har inte formulerat något manifest om representation av olika hudfärg och familjekonstellationer. Kanske finns mångfalden i alla fall i böckerna? Här ser vi höghusområdet i bakgrunden. Kanske lever Smulan varannanveckasliv och är nu hos pappan? På mottagningen finns barn och vuxna med olika hudfärg. Det här är en realistisk berättelse om hur en flicka lever år 2009 i Sverige. Statisterna och rekvisitan stämmer, till exempel de blå ”tossorna” från Vårdcentralen! Här är det inte påklistrat utan införlivat i det konstnärliga uttrycket.

Programförklaringar i all ära, men man måste också tro på boken, och falla för den för att den har något att säga mig. Först då kan man lyfta till ett riktigt bra samtal med barnen om deras rättigheter. Eller?

Hittills har det handlat om böcker för mindre barn. *Fallen flicka* av Christina Wahldén, vänder sig till ungdomar och det är en bok som jag känner mig kluven till. Den handlar om Rona, som tillsammans med sin familj har flytt från Afghanistan. I Sverige har föräldrarna svårt att finna sig till rätta, Rona blir den som får ta hand om sina småsyskon och pappan och brodern ser till att hon inte har någon som helst frihet. Brodern dödar också henne till slut och hon blir en av ”balkongflickorna”. Historien är djupt tragisk och vi vet att det finns flickor som har det så här, men tyvärr blir den alltför programmatisk. Det pedagogiska budskapet är mycket tydligt, med information om de mänskliga rättigheterna invävda i berättelsen, och det förtar en del av trovärdigheten. Men boken är en stark plädering för barns rättighet att bli hörda och till tankefrihet och privatliv och det är möjligt att den kan nå vissa flickor som behöver den här informationen och kontaktuppgifterna till webbplatser, där de kan få hjälp. I så fall har den naturligtvis ändå sitt berättigande. De berör flera artiklar som 6, 12, 14, 19 och 22.

Flera av 2009 års böcker för de äldre barnen handlar om frånvarande pappor. I *Bitte Havstads Parisresan* har Noras pappa egentligen aldrig funnits. Noras mamma träffade Noras pappa Paul bara några få dagar i Paris och tappade sedan kontakten med honom. Men Nora, hennes mamma, mormor och morfar bestämmer sig för att åka till Paris den sommaren när Nora är tretton år och om möjligt spåra upp honom. Det här är en bok med osannolika sammanträffanden och önsketänkande men den förmedlar ändå en vilket starkt behov det finns hos ett barn av att ha känna båda sina föräldrar, en rätt som finns formulerad i artikel 9.

Vad gör man om ens föräldrar har skilt sig, ens pappa har flyttat till en pytteliten lägenhet och ens mamma har sålt radhuset och skaffat lägenhet, visserligen på Söder i Stockholm men utan möjlighet för barnen att få egna rum? Föräldrarna har bara sett till sina egna intressen och inte frågat barnen. Johanna i Eva Swedenmarks *Mellan två världar* tar saken i egna händer och åker till Paris för att träffa Leon, som hon har upplevt en fin sommar tillsammans med. Resan blir förstås inte riktigt som hon hade tänkt sig men Johanna tar ansvar för sitt eget liv och blir stark av att hon känner att hon kan göra sina egna val. (Artikel 12, rätten att bli hörd)

Rubinröd av Linzi Glass tar upp de absurda förhållanden som rådde i Sydafrika vid mitten av 1970-talet under apartheidtiden. Rubys familj är vit men engagerad i motståndet mot apartheid och hennes hem är en tillflykt för ANC-medlemmar och andra svarta människor som föräldrarna stöder. För Ruby är det tungt att aldrig få ta hem några vänner och hon måste

alltid tänka på vad hon säger. Dessutom blir hon förälskad i en boerpojke, som också är en omöjlig vän på grund av motsättningarna mellan boerna och de engelsktalande vita. Ytterligare en konflikt i boken är mammans ”svek” mot Ruby, när hon väljer att stanna kvar i Sydafrika och kämpa tillsammans med de svarta, medan Ruby och hennes pappa måste flytta utomlands. Även om boken är romantisk och tillrättalagd visar den ändå de stora klyftorna mellan människogrupperna och det ohållbara samhälle, som blev resultatet av apartheid. Det är dessutom lätt att associera till andra diskriminerande samhällsförhållanden. (Artikel 2, rätten skydd mot diskriminering och artikel 9, rätten till båda föräldrarna)

Artikel 23 handlar om det funktionshindrade barnets rätt till särskild hjälp. Daniel i *Det brinner i mitt huvud* av Camilla Lagerqvist trivs inte i skolan, har svårt att koncentrera sig och blir ofta osams med kamrater och lärare. Då känns det som om något brinner och exploderar i hans huvud. Han ska utredas för att få en diagnos (och här blir boken tydligt pedagogisk), men det som hjälper Daniel lika mycket, eller kanske på ett annat sätt, är kontakterna med två personer, kompiserna Emma och Catrin, som han lär känna av en slump och som blir en Viktig Vuxen. Det är väl ett tidens tecken att en bok om funktionshinder 2009 handlar om ett barn med ADHD. I *Pucko* av Marie-Aude Murail är det inte huvudpersonen som har funktionshinder utan hans bror men boken är en stark plädering för allas rätt till ett värdigt liv.

Aldrig som de andra av Peter Arrhenius är ett exempel på en bok som vid första åsynen eller genomläsningen inte alls verkar ha koppling till Barnkonventionen. William kommer av en slump på att han har speciella egenskaper, som gör honom till en avvikande kille. Han kan se och prata med spöken, döda som inte funnit ro, och är själv ibland osynlig. Han träffar en flicka, Agnes, som blir hans bästa vän. Tillsammans med henne kan han acceptera sitt liv och sitt öde, att aldrig bli *som de andra*. På ett plan är det här en bok i den aktuella trenden om döda, gengångare och spöken, men den handlar också på ett djupare plan om rätten att få vara den man är, om att alla har lika värde och har rätt till respekt från andra, barn och vuxna. (Artikel 2)

Slutsatsen av vår genomgång är att det är ganska få barn- och ungdomsböcker som direkt kan knytas till barnkonventionen men att många andra handlar om barns villkor på ett sätt som gör dem lätta att använda som underlag för diskussioner med barn om barns rättigheter. Vi hoppas att barn- och skolbibliotek använder den möjligheten!

Barnkonventionen med litteraturförslag

Artikel 1. Alla människor är barn upp till 18 år

Munyua, Anna. *Melvin viktigast i världen*. Ill. Marie Näsholm. PUF Förlag
Nilsson, Moni. *Kompisen är för liten*. Ill. Per Gustavsson. Rabén & Sjögren

Artikel 2. Alla barns lika värde, rätt till skydd mot diskriminering

Arrhenius, Peter. *Aldrig som de andra*. Rabén & Sjögren
Engdal, Britt. *Leila, flickan som inte fanns*. Ill. Anna Walfridsson. Opal
Frimansson, Inger. *De starkare*. Bonnier Carlsen
Frimodig, Karin, & Berg, Sara. *Kim & Skrutten*. Ill. Matilda Ruta. Vombat
Glass, Linzi. *Rubinröd*. B. Wahlströms. Övers. Helena Ridelberg
Güettler, Kalle, Helmsdal, Rakel & Jónsdóttir, Áslaug. *Monsterbesök*. Kabusa
Hellquist Forss, Mia. *Peggy och Molly: en bok om att tycka olika*. Pedagogisk design
Hole, Stian. *Herman och eldsvådan*. Alfabeta. Övers. Barbro Lagergren

Landa, Norbert. *Förlåt!* Ill. Tim Warnes. Libris. Övers. Anna Braw
Munyua, Anna. *Melvin viktigast i världen.* Ill. Marie Näsholm. PUF Förlag
Tidholm, Anna-Clara. *Min familj.* Olika

Artikel 3. Barnets bästa

Dahle, Gro. *Den arge.* Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Dahle, Gro. *Roy.* Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Hoflin, Katti. *Gösta slår sig.* Ill. Anna Sandler. Rabén & Sjögren
Mortier, Tine. *Zuperman.* Ill. Marjolein Pottie. Turbine. Övers. Boerje Bohlin
Munyua, Anna. *Melvin viktigast i världen.* Ill. Marie Näsholm. PUF Förlag
Nilsson, Moni. *Lova, sa Smulan.* Ill. Joanna Hellgren. Natur & Kultur
Karsin, Åsa. *Ebba och Abbe gillar farliga grejer.* Eriksson & Lindgren
Karsin, Åsa. *Ebba och Abbe gillar snygga grejer.* Eriksson & Lindgren
Samuelsson, Annika. *Snurran städar.* Ill. Eva Bergström. Bonnier Carlsen
Stalfelt, Pernilla. *Hurrraa!! Alla barns rätt: en bilderbok om Barnkonventionen 20 år.*
Läsrörelsen
Wagner, Anke. *Mammas nya vän..* Ill. Heike Herold. Berghs. Övers. Birgit Lönn
Zetterberg Struwe, Hanna. *Nejliska och gosankan.* Ill. Anna-Karin Garhamn. Rabén & Sjögren

Artikel 6. Barnets rätt till liv och utveckling

Wahldén, Christina. *Fallen flicka.* Rabén & Sjögren
Zak, Monica. *Offensiv Röda nunnan.* Författarhuset

Artikel 7 och 8. Rätten till ett namn och en identitet

Karlsson-Bergkvist, Mi. *Tekla Tiger och JAG-boken.* Ill. Annelie Olsson. Sivart
Tidholm, Anna-Clara. *Min familj.* Olika

Artikel 9. Rätten till båda föräldrarna

Anderberg Strollo, Åsa. *Blod.* Alfabeta
Dahle, Gro. *Den arge.* Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Frimodig, Karin och Sara Berg. *Kim & Skrutten.* Ill. Matilda Ruta. Vombat
Havstad, Bitte. *Parisresan.* Opal
Wagner, Anke. *Mammas nya vän..* Ill. Heike Herold. Berghs. Övers. Birgit Lönn

Artikel 12. Rätten att bli hörd

Dahle, Gro. *Den arge.* Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Dahle, Gro. *Roy.* Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Engström, Mikael, *Onda ögat.* Ill. Helena Willis. Rabén & Sjögren
Guldager, Katrine Marie. *Anton och sorgens pil.* Ill. Kirsten Raagaard. ABC Forlag. Övers.
Jennifer Lindström
Hellquist Forss, Mia. *Peggy och Molly: en bok om att tycka olika.* Pedagogisk design
Johansson, George. *Vad tänker Knodden?* Ill. Tidholm, Anna-Clara. Natur och Kultur
Karim, Sheba. *Skunk.* Rabén & Sjögren. Övers. Maria Holst
Murray Brodin, Kristina. *Maskerad.* Ill. Bettina Johansson. Vombat
Oskarsson, Marie & Raghunat, Jeeva. *Umas hemlighet.* Ill. Kenneth Andersson. Eriksson &
Lindgren
Swedenmark, Eva. *Mellan två världar.* Alfabeta
Wagner, Anke. *Mammas nya vän..* Ill. Heike Herold. Berghs. Övers. Birgit Lönn
Wahldén, Christina. *Fallen flicka.* Rabén & Sjögren

Artikel 14. Rätten till tanke- samvets- och religionsfrihet

Andersson, Hedvig. *Bortom världen utanför*. Bonnier Carlsen
Dahle, Gro. *Den arge*. Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Dahle, Gro. *Roy*. Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Glass, Linzi. *Rubinröd*. B. Wahlström. Övers. Helena Ridberg
Hellquist Forss, Mia. *Peggy och Molly: en bok om att tycka olika*. Pedagogisk design
Hole, Stian. *Herman och eldsvådan*. Alfabet. Övers. Barbro Lagergren
Johansson, George. *Vad tänker Knodden?* Ill. Tidholm, Anna-Clara. Natur & Kultur
Karim, Sheba. *Skunk*. Rabén & Sjögren. Övers. Maria Holst
Loe, Erlend. *Kurt i Kurtby*. Ill. Kim Hjorthøy. Alfabet. Övers. Lotta Eklund
Lundberg, Sara. *Vita streck*. Alfabet
Mortier, Tine. *Zuperman*. Ill. Marjolein Pottie. Turbine. Övers. Boerje Bohlin
Mortier, Tine. *Zupersnabb*. Ill. Marjolein Pottie. Turbine. Övers. Boerje Bohlin
Oskarsson, Marie & Raghunat, Jeeva. *Umas hemlighet*. Ill. Kenneth Andersson. Eriksson & Lindgren
Wagner, Anke. *Mammas nya vän..* Ill. Heike Herold. Berghs. Övers. Birgit Lönn
Wahldén, Christina. *Fallen flicka*. Rabén & Sjögren

Artikel 16. Rätten till privat- och familjeliv

Dahle, Gro. *Den arge*. Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Frimodig, Karin & Berg, Sara. *Kim & Skrutten*. Ill. Matilda Ruta. Vombat
Hartnett, Sonya. *Pojken i soffan*. Bonnier Carlsen. Övers. Helena Ridberg
Karlsson-Bergkvist, Mi. *Tekla Tiger och JAG-boken*. Ill. Annelie Olsson. Sivart
Oskarsson, Marie & Raghunat, Jeeva. *Umas hemlighet*. Ill. Kenneth Andersson. Eriksson & Lindgren
Tidholm, Anna-Clara. *Min familj*. Olika
Wagner, Anke. *Mammas nya vän..* Ill. Heike Herold. Berghs. Övers. Birgit Lönn
Wahldén, Christina. *Fallen flicka*. Rabén & Sjögren

Artikel 19. Rätten till skydd mot fysiskt och psykiskt våld

Dahle, Gro. *Den arge*. Ill. Svein Nyhus. Daidalos. Övers. Lotta Eklund
Machado, Ana Maria. *Slavflickan från den andra världen*. Ill. Lúcia Brandão. Hjulet. Övers. Gunilla Winberg
Wahldén, Christina. *Fallen flicka*. Rabén & Sjögren
Zak, Monica. *Offensiv Röda nunnan*. Författarhuset

Artikel 21. Adoption – rätten till alternativ omvårdnad

Karlsson-Bergkvist, Mi. *Tekla Tiger och JAG-boken*. Ill. Annelie Olsson. Sivart
Söderberg, Marta. *Sista chansen*. Bonnier Carlsen
Tidholm, Anna-Clara. *Min familj*. Olika

Artikel 22. Flyktingbarnets rätt till skydd och hjälp

Haupt, Dan & Haupt, Inger. *Fågelungen*. Ill. Ola Gustafsson. JH Publishers
Nilsson, Ulf. *Hemligt brev till hela världen*. Ill. Filippa Widlund. Bonnier Carlsen
Storck, Åsa. *Stanna Milo!* Ill. André Räder. Hegas
Tidholm, Anna-Clara. *Min familj*. Olika
Wahldén, Christina. *Fallen flicka*. Rabén & Sjögren

Artikel 23. Det funktionshindrade barnets rätt till hjälp

Mohlin, Mie & Medhus, Magne. *Martes bok*. Ill. Hilde Hodnefjeld m.fl. Cura. Övers. Per Olaisen
Lagerqvist, Camilla, *Det brinner i mitt huvud*. Tiden
Murail, Marie-Aude, *Pucko*. Rabén & Sjögren. Övers. Karin Lidén
Pennypacker, Sara. *Clementina med andra ord*. Ill. Maria Frazee. B Wahlström. Övers. Ulrika Adling Samuelson

Artikel 31. Barnets rätt till lek och fritid

Adbåge, Emma. *Vi hittar Smulbert*. Eriksson & Lindgren
Adbåge, Lisen. *Kurt och Kio vill ha koja*. Bonnier Carlsen
Dörrie, Doris. *Lotta har tråkigt*. Ill. Julia Kargel. Berghs. Övers. Gun-Britt Sundström
Güettler, Kalle, Helmsdal, Rakel & Jónsdóttir, Áslaug. *Monsterbesök*. Kabusa
Havukainen, Aino och Sami Toivonen. *Sixten & Blixten går till jobbet*. Tiden. Övers. Janina Orlov
Lindström, Eva. *Hit med våra mössor!* Alfabet
Mortier, Tine. *Zuperman*. Ill. Marjolein Pottie. Turbine. Övers. Boerje Bohlin
Mortier, Tine. *Zupersnabb*. Ill. Marjolein Pottie. Turbine. Övers. Boerje Bohlin
Murray Brodin, Kristina. *Maskerad*. Ill. Bettina Johansson. Vombat
Rubin Dranger, Joanna. *Nell leker inne*. Rabén & Sjögren
Samuelsson, Annika. *Snurran städar*. Ill. Eva Bergström. Bonnier Carlsen

Övriga böcker

Buregren, Sassa. *Demokratihandboken*. Rabén & Sjögren (2001)
FN:s konvention om barnets rättigheter. Rädda Barnen (1989)
Frankel, Maja. *Vår förbannade rätt: en bok om ungas rättigheter*. Atlas (2004)
Från Alfons till Dostojevskij: barnkonventionen genom litteratur. Rädda Barnen (1999)
Haglund, Liza & Persson, Anders J. *Självklart! Inte?* Rabén & Sjögren
Nilsson, Ulf. *Alla döda små djur*. Ill. Eva Eriksson. Bonnier Carlsen (2006)
Nilsson, Ulf. *Adjö, herr Muffin*. Ill. Anna-Clara Tidholm. Bonnier Carlsen (2002)
Peterson, Hans. *Alla vi barn i världen: FN-konventionen om barns rättigheter*. Ill. Angélica Serrano-Punell. Warne (1996)
Stalfelt, Pernilla. *Lika som bär*. Eriksson & Lindgren (2001)

Elektroniska källor

Dinas värld: en CD-ROM om barnkonventionen. Rädda Barnen (1998 och 2002)
På barns och ungdomars villkor: Svensk Biblioteksförningens rekommendationer för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet. (2003) <http://www.biblioteksforeningen.org>
under Material. Länk från 2010-03-04
<http://www.vombatforlag.se/index2.htm> Länk från 2010-02-12
<http://www.avaltea.se/a/index.html> Länk från 2010-02-12
<http://www.normal.se/500/500.asp> Länk från 2010-03-04